

Çocukça Felsefe Yapmak ya da Düşünme ve Felsefe Dersine Hazırlanmak

MEHMET ÖNAL*

Özet

Çocuklara felsefe eğitimi mi yoksa düşünme eğitimi mi vermeliyiz? Şayet, bir felsefe ya da düşünme eğitimi verilecekse, bu, ne zaman ve nasıl verilmelidir? Ya da çocuklara felsefe öğretmeden önce ne öğretmeliyiz? Bir çocuk felsefesi eğitimi şeması oluşturmak mümkün müdür? Aslında “çocuklara felsefe öğretmek gerekir mi?” diye sormak da mümkündür. İşte bu makalede, bu sorular ışığında “Çocuk Felsefesi”, “Çocukça Felsefe” veya “Çocuklar için Felsefe” adlandırmaları tartışılacaktır. Bir diğer amacımız ise, çocukları soru sormaya alıştırmak ve düşündürmek için ne yapmamız gerektiğini tartışmaktır. Bu yüzden, Gelişim Psikolojisinin verileri ışığında, çocuk soruları ile felsefe soruları arasındaki paralellığe dikkat çekilecektir.

Anahtar Kelimeler: Çocukça felsefe, çocuk felsefesi, düşünce dersi, felsefe dersi

Abstract

Should we educate children on philosophy or thinking? If a philosophy or a thought education is to be given, when and how should this be given? Or what should we teach children before we teach philosophy? Is it possible to create a child philosophy education scheme? In fact, is it possible to ask, “Do children need to learn philosophy?” In this article, these questions will be discussed in the light of “Children Philosophy”, “Childhood Philosophy” or “Philosophy for Children”. Our the other goal in this article is to familiarize the children with asking questions and discuss what we need to do to make them think. Therefore, in the light of the data of Developmental Psychology, the parallelism between child questions and philosophical questions will be noted.

Key Words: Childhood Philosophy, Child Philosophy, Thought Lesson, Philosophy Lesson

I. Giriş

İlk kez Fransız filozof Karl Jaspers tarafından kullanıldığı kabul edilen “Çocuk Felsefesi” adlandırması daha sonra Almancada “*Kinderphilosophie*” veya “*Philosophie für Kinder*”, İngilizce’de ise “*Philosophy for Children*” olarak karşılanmıştır. Felsefecilerin meramlarına göre bunlar, Türkçe’ye, “Çocuk Felsefesi” veya “Çocuklar İçin Felsefe” olarak çevrilmiştir. Mesela, “Çocuk Felsefesi” adı tercih edilirken daha çok çocukların yaptığı felsefe kastedilirken, “Çocuklar İçin Felsefe” dendiğinde ise daha çok büyüklerin çocuklara yönelik olarak geliştirdikleri felsefe anlaşılmaktadır. Bizim tercih ettiğimiz “Çocukça Felsefe” adlandırmasına gelince, bu, çocukların yaptığı bir felsefeye karşılık gelir ki, bizzat çocukları düşündürmek ya da onların soru ve sorgulamalarıyla yol almak anlamına gelir. İlk bakışta burun kıvrılacak ya da hafife alınacak gibi görünse de “Çocukça Felsefe” adlandırması bu anlamda meramımızı daha açık ifade etmektedir.

Zeki Karakaya, Çocuk Felsefesi ve Çocuk Eğitimi adlı çalışmasında, Çocuk Felsefesi ile ilgili çeşitli adlandırmalara dayanak olan dört ayrı yaklaşımdan bahsetmektedir:

1. Çocuklar ve onların felsefi yeti ve becerileri hakkındaki araştırma, analiz ve değerlendirmeleri içeren büyüklerin çocuklar hakkında yaptıkları felsefe,
2. Büyükler tarafından çocuklar için hazırlanan, onlara içerikler aktaran ve felsefi metotlar sunan programlar, öyküler, ders kitapları ve diğer çocuk kitaplarından oluşan çocuklar için yapılan felsefe,
3. Yetişkinlerin çocuklarla birlikte, çocukların dünyasında yer alan temel sorularla ilgili olarak düşünsel sohbet yapmaları ve onları akli kullanmaya ve düşüncelerini geliştirmeye yöneltmeleridir ki, bu çocuklarla felsefe yapmaktır,
4. Çocukların kendi düşünceleri veya kendi başarılarına ya da başkalarıyla birlikte ürettikleri düşünce ürünlerinden oluşan çocukluk felsefesi veya çocukça felsefe (Karakaya, 2006, s. 24-25).

Çocuk felsefesi konusunda yapılan bu sıralamada daha çok ilk iki yaklaşımı savunan yazılar olduğu gibi son iki yaklaşımı içeren çalışmalar da vardır. İlk gruptaki yazarların büyük ekseriyeti felsefe eğitim öğretiminin daha erken yaşlarda başlayabileceğini savunur, çünkü onlara göre çocukların filozofları anlayamayacağı tezi doğru değildir. Mesela, Nihan Akkocaoğlu Çayır ve Buket Akkoyunlu Çocuklar İçin Felsefe Üzerine Nitel Bir Araştırma

adlı çalışmada, felsefe ile filozofların küçük yaşlarda çocukların hayatına girmesinin yararlı olacağı sonucuna ulaşmışlardır. Fakat bunun ancak öğretmen yetiştirme kurumlarında Çocuklar İçin Felsefe ve Düşünme Eğitimi gibi dersler açılarak öğretmen adaylarının gerekli eğitim sürecinden geçirilmesi sayesinde başarılabileceğini yazmışlardır (Çayır ve arkadaşları, 2015, s. 127).

Bizim bu makalemizde tercih edilen *Çocukça Felsefe* adlandırması ise yukarıda ifade edilen dört farklı adlandırmadan daha çok son ikisine karşılık gelmektedir. Yani “Çocukluk Felsefesi” ile “çocuklarla birlikte felsefe yapma” anlamlarında kullanılmaktadır. Bu yaklaşımın içeriği, düşünme etkinliği anında çocukları pasif kalmaktan kurtarmak ve zihni anlamda aktif roller üstlenmelerini sağlamaktır. Bu felsefi yaklaşım aynı zamanda Düşünme Dersi içerikleri ile de uyumaktadır. Nitekim Milli Eğitim Bakanlığı 7. ve 8. sınıflar için hazırlanan Düşünme Eğitimi Dersi Öğretim Programının, “Programın Kapsamı ve Genel Amaçları” başlığı altında, bu dersin, kavram ve kuramların öğretileceği bir felsefe, bir mantık veya bir düşünce tarihi dersi olmadığı özellikle vurgulandıktan sonra, dersin, düşünme yetisinin eğitilmesini amaçladığı belirtilmiştir. Devamla kitapta, bu dersin bireye eleştirel, yaratıcı, analitik ve yansıtıcı düşünme beceri ve tutumlarının kazandırılmasını amaçladığı da vurgulanmıştır (MEB, 2016, s. 5).

Çocukça Felsefe ile kastedilen, yetişkinlerin çocuklarla birlikte çocukların dünyasında yer alan temel sorularla ilgili olarak düşünsel sohbet yapmaları ve onları, akıllarını kullanmaya ve düşüncelerini geliştirmeye yönlentmeleridir (Karakaya, 2006, s. 25). Ancak, bu farklı adlandırmalar bir yönüyle çocuklar ve gençler için düşünme ve felsefe eğitim öğretiminin nasıl yapılması gerektiğine dair de ipuçları vermektedir. Bu hususun açıklık kazanması biraz da bizim felsefeden ne anladığımız ile ilgilidir. O halde *Çocukça Felsefe* adlandırması ile neyi kastettiğimizi detaylandırmadan önce hem felsefenin ne olduğunu, hem de felsefe eğitiminin nasıl verilmesi gerektiğini ortaya koymak gerekir.

Eğitim Felsefecimiz Necmettin Tozlu, *Eğitimden Felsefeye* adlı eserinde yer alan “Türkiye’de Felsefe Eğitim-Öğretimi” başlıklı yazısında konuya benzer sorular sorarak başlar: Felsefe niçin öğretilmelidir? Neler felsefedir, neler felsefe değildir? Buna kim nasıl karar verecektir? Ve bunlar öğretilmeye değer midir? Felsefe Eğitiminden kastedilen nedir? Felsefe hangi metot yahut metotlarla öğretilmelidir? (Tozlu, 2016, s. 283). Bu sorular aynı zamanda bizim *Çocukça Felsefe* eğitimi nasıl olmalıdır, sorumuza da temel teşkil eder. Gerçekten nedir felsefe?

II. Felsefe Nedir?

“Bilgelik aşkı” veya “bilgelik sevgisi” anlamına gelen “*philo-sophia*” kelimelerinden gelen felsefe tanımlarını¹, dar ve geniş olmak üzere basitçe iki grupta toplayabiliriz. Dar anlamda felsefe aynı zamanda teknik anlamda felsefe olarak da ifade edilebilir. Teknik ya da dar anlamda felsefenin genel olarak, insanoglunun hazır bilgilerle yetinmeyip hayatı ve kâinatı bizzat kendi duyu algısı ve düşüncesiyle kavramak istemesi ile başladığı kabul edilmektedir. Bu, aynı zamanda bireyin ilk kez kâinatı ve hayatı kendisine ulaşan kolektif bilgi verileri yerine kendi çabasıyla bilme uğraşısı olarak da görülebilir. Teknik ya da dar anlamda felsefenin ilkin Batı Anadolu kıyılarındaki Milet ve Efes şehirleri ile bunların hemen karşılarında yer alan Ege adalarında yaşayan filozofların basit şekilde evrenin ve hayatın ana maddesi ve başlangıcına dair sorular sorması ile başladığı kabul edilmektedir (Cevizci, 2014, s. 13).

Felsefenin soruları aynen ilk çocukluk çağında sormaya başladığımız sorulara benzer. Bu yüzden, Antik felsefe dönemi, felsefenin çocukluk çağı olarak görülmüştür. Gerçekten de evrenin ilk maddesi nedir? Bütün bu farklı nesnelere ilk kaynağında ne vardı? Bu âlem nasıl var olmuştur? Ya da dünyamız nasıl yaratılmıştır? türünden sorular önemli, ancak çocuksu sorulardır. Bugün de bunlar bize temel çocukça sorular olarak gözükmektedir. Felsefede soru sormanın cevap vermekten çok daha önemli olduğu düşünülür ise, bu sorma ve sorgulama dönemi ve çocukların soru ve sorgulama çağı arasında bir benzerlik kurulabilir.

Aslında her birey, çocukluk çağından başlamak üzere, aynen İlk çağ düşünür ve filozoflarının *arkhe* (ilk madde) kavramı üzerinden evren ve hayatı anlama ve sorgulamaya başlaması gibi, kendi çapında, dünyayı ve hayatı anlamaya yönelir. Çocukların gelişim süreçlerini inceleyen Çocuk Psikolojisi ya da Gelişim Psikolojisi üzerinde çalışan bilim adamlarının eserleri dikkatle incelendiğinde görülecektir ki çocuğun hayatı ile insanlığın gelişimi arasında bir paralellik bulunmaktadır. Adeta çocuk, türünün tarihini kısacık çocukluk döneminde minyatür olarak önceden yaşamaktadır (Yavuzer, 1984. s. 35).

Her ne kadar felsefe, dar anlamda, akla dayalı, sistemli, tutarlı ve eleştirel bir düşünme etkinliği olarak, Antik Yunan’da M.Ö. 6. yüzyılda başlamış ise de akla dayalı derin ve etraflı düşünme etkinliği ya da hakikat araştırması biçiminde geniş anlamda da tanımlanmaktadır. Bu son anlamıyla felsefe,

1 Ayrıntılı bilgi için bkz. Keklik, N. (1982). Felsefenin İlkeleri. İstanbul: Doğuş Yayınları, s. 1-5.

insanın, kendisini, evreni, olay ve olguları kavramaya yönelik her türlü çabasını içine alır (Erdem, 2014, s. 17) ve bu çaba insanın bu âlemde ilk varoluşuna kadar geri götürülebilir. Öyleyse felsefeyi bu son geniş anlamıyla tanımlarsak, her insanın hayatında zaman zaman başvurduğu bir derin düşünme ve olayları bütün yönleriyle kavrama çabası olarak karşımıza çıkar ki, bu belki de en yoğun şekliyle çocukluk çağında yaşanan Çocukça Felsefe ya da Çocuksu Felsefe olarak adlandırılabilir. Belki de henüz dil ve düşüncesi tam olarak gelişmediği için insanlar bu süreci ileriki yaşlarında hatırlayamamaktadır. Jaspers'e göre, çocuklara ilk yıllarda sordukları sorular ve kendilerine sorulan sorulara verdikleri felsefi diyebileceğimiz derinlikteki cevapları hatırlatıldığında bunu hayretle karşılamakta ve nasıl olup da bunları düşünebildiklerini anlayamamaktadırlar (Jaspers, 1971, s. 31). O halde, felsefe eğitimine başlamadan çok önce çocuklarda var olan bu doğal yetenekten yararlanmak ve bu yolla çocukları düşünme ve felsefe eğitimine hazırlamak gerekir. Öyleyse insanın bütün eğitim hayatını hesaba katarak soralım: Felsefe eğitimi nasıl yapılmalıdır?

III. Felsefe Eğitimi Nasıl Yapılmalıdır?

Bizzat felsefi içeriklerin öğretildiği felsefe eğitiminden önce, yani Felsefe Dersi almadan önceki süreçte, çocuklara felsefe eğitimi ya da felsefi eğitim nasıl verilmelidir? Eğitim Felsefecimiz Necmettin Tozlu'ya göre, Gelişim ve Eğitim Psikolojisi alanının en iyilerinden biri olan Piaget ve arkadaşları çocukların algılama, belleğe kaydetme, muhakeme etme, düşünme ve kavrama özelliklerini “bilişsel gelişim” kavramı adı altında ele almışlar ve alguların doğuştan itibaren kazanılmış olduğu sonucuna varmışlardır (Tozlu, 2016, s. 278). Öyleyse, çocukların sorma ve sorgulama sürecine felsefe eğitimi vasıtası ile bir derinlik ve kalıcılık kazandırmak mümkündür. Fakat bu sürecin, resmi anlamda Düşünme ve Felsefe Dersi olarak değil de bir nevi felsefeye hazırlık çalışmaları olarak sürdürülmesi çok daha uygundur. Nitekim Necmettin Tozlu bizdeki felsefe eğitimi değerlendirirken, aslında felsefe eğitimi-öğretiminin bir düşünce eğitimi olduğunu, bunun ise öğrenciden tutun da öğretim üyesine varana kadar her eğitim safhasında insana kazandırılması gerektiğini özellikle vurgular. Çünkü ona göre, Mevlana'nın *Fihri Mafih*'te dediği gibi, insan düşünceden ibarettir, geri kalan et ve sinirdir (Yavuzer, 1984, s. 50, s. 51).

Öyleyse düşünce veya felsefe eğitimine hazırlık, insanın gelişimi açısından çok önemlidir. Ancak bunun için dil gelişiminin tamamlanması gerekmektedir. Aslında düşünce, dil ve eylem interaktif olarak birbirlerini etkilemekte ve geliştirmektedir. Biz bunları anlamak için öncelik sonralık

sırasına koyarız. Mesela, Konfüçyüs'ün, düşünceyi bir ağacın domuruna, dili çiçeğine ve eylemi de meyvesine benzetirken (Çetin, Aşk Varsa Engel Yok, 2017, s. 27) kastettiği bu bütünlüktür. Bir başka açıdan bakarsak, bu üçlü, her türlü iletişimin en temel aracı olan dil, düşünce ve eylemdir. Burada dilin düşünce ile eylem arasında bağ kurmak gibi hayati bir işlevi vardır. İşte bu özelliğinden dolayı dil eğitimi aynı zamanda düşünce eğitiminin bir aşamasıdır. Dil gelişimi üzerinde yapılan araştırmalar göstermiştir ki, dili ilk öğrenme dönemlerinde hemen hemen tüm dünya çocuklarının temel gramer kuralları aynıdır (Yavuzer, 1984. s. 122-123). Öyleyse düşünce için gerekli olan bu evrensel gramer altyapısı iyi kullanılarak, çocukların düşünme eğitimi için hazır hale getirilmesi sağlanabilir.

Buradan çıkan sonuç, düşünce ve eylem arasındaki kopmaz bağ olan dilin gelişimi çocukların felsefe eğitimine hazırlıkları açısından temel teşkil ettiğidir. Bu da ancak masal ve çocuk oyunları gibi unsurlarla sağlanmalıdır. Bu yüzden olsa gerek, özellikle çocukların 3-6 yaş arası dönemine tekabül eden anaokulu sürecinde çocuklara bilgi içerikleri öğretmek doğru görülmemiştir. Yani, Düşünme Eğitimi dersi ya da Çocukça Felsefe eğitimi için çocuğun bilişsel gelişimini tamamlaması beklenmelidir. Nitekim ancak 6-12 yaşları arasında çocukların zihninde mantıksal düşünme, sayı, zaman, mekân, boyut, hacim ve uzaklık kavramları yerleşmeye başlar (Yavuzer, 1984. s. 122-123). Bunun için bu dönemden önce çocuklar sadece düşünme ya da felsefe eğitimi için hazırlanmalıdır. Çocuklar 6 yaşına varduktan sonra, adı felsefe olsun olmasın fark etmez, derslerde ve günlük hayatta felsefi düşünmeye yavaş yavaş alıştıırılabilir.

Kısacası, çocukluk çağında, Felsefe Eğitimi adı altında, felsefecilerin soyut felsefe tartışmalarından oluşan felsefi içerikli konular verilmemelidir. Çünkü çocuk henüz bu tür felsefi ürünleri kavrayıp anlamaya hazır değildir. Bu süreçte, Çocuk Edebiyatının en temel özelliklerinden biri olan yalınlık ilkesi gözetilerek çocukları düşünme etkinlikleri vasıtasıyla felsefeye hazırlamak daha doğrudur. Edebiyat felsefecisi Vefa Taşdelen yalınlık ilkesini şöyle tanımlıyor: “Yalınlık ilkesi, biçimi içeriğe, içeriği de biçime feda etmeyen, sadeliğin ve içtenliğin birlikteliğinden oluşan basit fakat büyüü bir güzelliştir” (Taşdelen, 2013, s. 274).

Bu basitlik ya da yalınlık ilkesi gözetilerek yapılan ön düşünme eğitimi tamamlandıktan sonra, yani son çocukluk çağının bitimi ve ergenlik çağının başlangıcı olan 12 yaş sonrası dönemde çocuklar yavaş yavaş soyut düşünmeye alıştıırılmalıdırlar. Mesela on iki yaşına ulaşmış bir çocuğun ilgi alanına yavaş yavaş tarih ve efsane kahramanları ve büyük (düşünce ve bilim) adamları girmeye başlar (Yavuzer, 1984, s. 214). Yani, bunu felsefi

anlamda fırsata dönüştürmek ve çocukları yavaş yavaş soyut düşünme yoluyla felsefeye hazırlamak gerekir. Fakat bu süreçte de çocuklar henüz felsefe konularını kaldıracak zihni ve duygusal kapasiteye sahip değildir. Bu süreçte, felsefi düşünmeyi geliştirmek için, hayatın doğal akışına paralel olarak hazırlanmış olan eserleri aracı kılarak çocuklara bazı bilgi ve değerlerin kazandırılması, derin ve dikkatli düşünmeye hazırlanması çok önemlidir. Bunun için en yararlı materyal klasiklerdir (Fidan, 1998, s.114). Ancak, çocuklar ilk önce kendi medeniyetinin klasiklerini okumaya başlamalı ve bu yolla felsefemizin asıl dayanağı olan Türk İslam hikmet geleneğinden haberdar olmalıdır. Bu, onların dil ve aitik duygularını çok güçlü bir şekilde mayalayacaktır. Daha sonra dünya klasiklerini de okuyabilirler. Çocukluk döneminin sonuna doğru ergenliğin olumsuz etkileri dağılmaya ve çocuğun kişiliği billurlaşmaya başlayacağından, artık genç beşeri ve tabii bilimleri kavrayacak olgunluğa gelmiş olacaktır. İşte resmi anlamda ve gerçek içerikleriyle Mantık ve Felsefe Dersleri bu süreçte okutulmaya başlanmalıdır.

İşte bu felsefi düşünmeye hazırlık sürecinde, yani Felsefe Dersi almadan önceki eğitim öğretim süreçlerinde, çocukların merak ve hayret duygusunun öldürülmesi onlara karşı işlenecek cinayetlerin en kötüsüdür. Hele hele, çocukların sordukları sorular yüzünden azarlanması, küçümsemesi ya da alaya alınması, onların derin ve bütüncül düşünmesini engelleyen, özgüven duygusunu yok eden, araştırmacı ve icatçı yönlerini körelten temel eğitim hatalarındandır. Bu durum onların Düşünme ve Felsefe Dersini sevmemeleri ile sonuçlanacaktır. Bu yüzden, Karl Jaspers çocukların çoğunlukla gelişim süreçleri esnasında kaybettikleri bir felsefi dehalarının olduğunu ve bu olumsuzluğun da en bariz şekilde soru sormama biçiminde tezahür ettiğini bildirmiştir (Jaspers, 1971, s. 31).

İbn Haldun kendi zamanındaki Kuzey Afrika medreselerinde okuyan öğrencilerin uzun yıllar konuşmadan ve tartışmalara katılmadan sesiz bir şekilde ezber yaptıklarını ve bu yüzden ilim ve öğretim melekelerinin gelişmediğini yazar. Çünkü ona göre, ilmi melekeler ezber ile değil ilmi meselelerdeki konuşma ve münazaralarla dili güçlendirerek gelişir. Yine ona göre, medeni insanlarda (şehirlerde) görülen parlak ve gelişmiş akıl ve zekânın sebebi, sanatlar ve öğretimdir, yoksa doğuştan getirilen özellikler değildir. Sıradan bir insanla ilim tahsili yapan insan arasındaki zekâ farkı da bundan dolayıdır (İbn Haldun, 2004, s. 604, 605). Öyleyse sadece ve sadece merakını gidermek ve hayret ettiği bir hususla ilgili sorduğu bir soruya cevap bulmak için arayışa giren çocukların önü açılmalı ve öğretmenler o kimselerle birlikte sorulan sorular için cevap arayışlarını sürdürmelidir. Bu

da eğitimde bir tür rehberlik hizmeti olan, çocuklara değer verme eylemi ile başarılacak bir hedeftir.

Bu hedef, öncelikle ailelerin, sonra da anaokulu öğretmenlerinin çocukların sorularını bıkıp usanmadan cevaplandırmaya çalışması ve onları her ne sebeple olursa olsun soru sormaktan men etmemesi ile başarılabilir. Bu yüzden, anaokulu ve ilkokulda yapılacak en önemli şey, çocuklara doğru soru sormayı öğretmek suretiyle hayatın doğal bir parçası olarak önce Düşünme Dersine sonra da Felsefe Dersine hazırlanmalarını sağlamaktır. Bu altyapı ile yetişen çocuklar için lisenin son yıllarında ya da üniversitede resmi anlamda Felsefe Dersi ile karşılaşmak artık ürkütücü olmayacaktır.

IV. Sonuç ve Değerlendirme

Her ne kadar bazı araştırmalar, çocukluk çağında, çocuğa felsefi içerikler ya da filozofların görüşleri öğretilmelidir iddiası taşısa da Gelişim Psikolojisi verilerine göre çocuklara kendi ilgileri üzerinden hareketle düşünme becerileri kazandırılması ve onların Çocukça Felsefe yapmasının önünün açılması çok daha öncelikli görülmektedir. Öyleyse, Felsefe ve Düşünce Dersinden önce, çocuğun gelişim dönemleri dikkate alınarak, Çocukça Felsefe adını koyduğumuz felsefeye hazırlık eğitimi verilmelidir. Yani çocuklar, mekân, zaman ve sayı algılarının sınırları hesaba katılarak yavaş yavaş düşünmeye teşvik edilmeli, ancak bu her zaman çocuğun kendi merak ve hayret duygusu üzerinden yürütülmelidir. Bu, bir nevi çocukları doğal felsefe ya da çocuksu felsefe yapmaya teşvik etmektir. Yani çocukluk devresinde felsefenin kaynağını oluşturan merak ve hayret duygularının yaşatılması için soruların öncelikle çocukların kendilerinden gelmesi sağlanmalıdır. Nitekim bu merak ve hayret duygusu ister istemez bir seri diğer doğal soruların sıralanması ile sonuçlanacaktır.

Çocukluk döneminde ayrıca, okuma yazmaya yeni başlayan çocuklara bir yandan yerli klasikler okutulmalı, bir yandan da duygu ve düşüncelerini yazdırıp sınıfta paylaşımları teşvik edilmelidir. Yapılan bu ilk felsefe eğitiminin adı ne olursa olsun bizim nazarımızda bu Çocukça Felsefe yapmaktır. Şayet bu başarılı ise, çocukların ve gençlerin, ergenlik dönemi sonuna kadar klasik anlamda katı bir Felsefe tahsili yapmalarına gerek kalmayacaktır. Bu arada, Çocukça Felsefeyi takip edecek ikinci eğitim aşaması Düşünme Dersi eğitimi olmalıdır. Bu yolla çocuk pratik düşünme etkinlikleri, kavram analizleri ve tutarlı görüş beyanları şeklinde yürütülen program sayesinde dar anlamda felsefe yapmaya hazırlanmış olacaktır.

Bu iki aşama tamamlandıktan sonra gençlerin teknik anlamda ya da dar anlamda resmi felsefe ile karşılaşmaları yani klasik anlamda Felsefe Dersi almaları artık onlara ürkütücü gelmeyecektir.

* Mehmet Ünal

İnönü Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi
Felsefe Bölümü
onal.mehmet@inonu.edu.tr

Kaynakça

Cevizci, A. (2014). İlkçağ felsefesi (9. Bs.). İstanbul: Say Yayınları.

Çayır, N. A., Akkoyunlu, B. (2015). Çocuklar için felsefe üzerine nitel bir araştırma. Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry, Cilt 7, Sayı 2, 97-133.

Erdem, H.S. (2014). Felsefeyi tanıma felsefeyle ilgili temel kavramlar. Felsefe içinde, (ss. 14-65). İstanbul: Lisans Yayıncılık.

Fidan, N. ve Erden, M. (1998). Eğitime giriş. İstanbul: Alkım Yayınları.

İbn Haldun, (2004). Mukaddime I. Cilt. (H. Kendir, çev.). Ankara: Yeni Şafak.

Jaspers, K. (1971). Felsefeye giriş. (M. Akalın, çev.). İstanbul: Dergâh Yayınları.

Karakaya, Z. (2006). Çocuk felsefesi ve çocuk eğitimi. Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi, Cilt: VI, Sayı: 1, 23-37.

Keklik, N. (1982). Felsefenin ilkeleri. İstanbul: Doğuş Yayınları.

Millî Eğitim Bakanlığı (2016). Düşünme eğitimi dersi (7. ve 8. Sınıf) Öğretim Programı. Ankara: MEB.

Taşdelen, V. (2013). Felsefeden edebiyata. Ankara: Hece Yayınları.

Tozlu, N. (2016). Eğitimden felsefeye I. Bayburt: Bayburt Üniversitesi Yayınları.

Yavuzer, Haluk, (1984). Çocuk psikolojisi. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.

Felsefe Okulu

Kırda felsefe okulunun
İlk dersi için toplandık
Hepimizin elinde rengârenk
Suda pişmiş yumurtalar

Bir soru soracağım size,
Dedi öğretmenimiz:
Tavuk mu yumurtadan çıkar
Yumurta mı tavuktan?

-Cıvciv çıkar, dedi Ali
-Horoz yumurtlamaz, dedi Ayşe

-Haşlanmış yumurtadan
Ne tavuk
Ne de horoz çıkar,
Deyince Ahmet Kerem
Güldürdü hepimizi

O gün öğretmenimiz
Felsefe Okulu'na
Yazdı bizi

Mustafa Ruhi Şirin